

# ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО МОНІТОРИНГУ РИЗИКІВ

## IMPROVING THE SYSTEM OF STATE MONITORING OF RISKS

*А.Ю. Цина*

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

**Анотація.** Обґрунтовуються необхідність підвищення ступеня захищеності населення і територій від надзвичайних ситуацій шляхом вдосконалення системи державного моніторингу ризиків.

**Ключові слова:** ризики, моніторинг, джерела небезпеки.

**Аннотация.** Обосновывается необходимость повышения степени защищенности населения и территорий от чрезвычайных ситуаций путем совершенствования системы государственного мониторинга рисков.

**Ключевые слова:** риски, мониторинг, источники опасности.

**Abstract.** Substantiates the need to increase the degree of protection of population and territories from emergency situations by improving the system of state monitoring of risks.

**Keywords:** risks, monitoring, hazards.

**Вступ.** Затвердження норм захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій, правил і регламентів господарської діяльності забезпечується, схваленою 22 січня 2014 р. Кабінетом Міністрів України, Концепцією управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, нормуванням рівнів ризиків [3].

Перед єдиною державною системою цивільного захисту України сьогодні постає актуальне завдання щодо визначення нормативів рівнів ризиків для кожної галузі економіки, кожного виду небезпечної виробничої діяльності, типу об'єкта, території країни.

Нормування ризиків забезпечується:

– єдністю методологічних підходів до оцінки ризиків, які існують на всій території України, та тих джерел небезпеки поза її межами, що можуть мати транскордонний вплив;

– стандартизацією методів нормування;

– врахуванням значущості всіх наслідків соціально-економічного, природно-ресурсного, екологічного та іншого характеру, які можуть бути спричинені очікуваними надзвичайними ситуаціями техногенного і природного характеру;

– врахуванням особливостей видів виробничої діяльності, техногенного навантаження територій, природно-кліматичних особливостей, цінності окремих територій;

– галузевою і територіальною диференціацією нормативів ризиків;

– врахуванням всіх факторів, що впливають на величину ризиків, пов'язаних із розміщенням, будівництвом та експлуатацією потенційно небезпечних об'єктів, створенням нової техніки, технологій і матеріалів;

– періодичним коригуванням нормативів ризиків.

**Актуальність.** Відсутність та невизначеність сучасною єдиною державною системою цивільного захисту необхідних показників надійності технічних елементів і технологій, які можуть призводити до виникнення аварій, а також показників надійності систем протиаварійного захисту та захисних споруд, обумовлюється недостатнім моніторингом ризиків у господарській діяльності. Актуальність проблеми підвищення ступеня захищеності населення і територій України від надзвичайних ситуацій вимагає вдосконалення системи державного моніторингу ризиків

**Вдосконалення системи державного моніторингу ризиків.** Недостатність технічного і технологічного рівнів розвитку державної системи спостережень за небезпечними чинниками, яка запроваджується в Україні в примітивній формі та надзвичайно повільними темпами, зумовлює виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру [2]. Недосконалість державної системи спостережень за небезпечними чинниками суттєво послаблює превентивну діяльність у сфері забезпечення техногенної та природної безпеки. Існуюча тенденція підвищення ризиків для існування людини змушує змінювати традиційні для нашої країни методи державної системи спостережень за небезпечними чинниками.

Реалізація сучасної і більш досконалої моделі захисту населення і територій від загроз техногенного і природного характеру в Україні потребує, в першу чергу, модернізації превентивної діяльності і відповідного реформування єдиної державної системи спостережень за небезпечними чинниками [1]. Без розв'язання цих завдань неможливе посилення превентивного та випереджаючого характеру загальнодержавного управління і перехід його на якісно вищий рівень.

Процес спостереження за небезпечними чинниками повинен включати ідентифікацію факторів ризику шляхом виявлення всіх джерел небезпеки (загроз), подій, ініціюючих виникнення аварій або надзвичайних ситуацій, опису об'єкту та існуючих засобів захисту, можливих сценаріїв перебігу подій та їх ранжування.

Визначення оцінок ризиків має ґрунтуватися на результатах контролю технічного стану небезпечних техногенних об'єктів, даних моніторингу небезпечних геологічних і гідрометеорологічних процесів, стану природних комплексів тощо, статистичних даних про відмови, інциденти, аварії і надзвичайні ситуації техногенного

характеру, стихійні природні явища, а також на результатах моделювання відповідних небезпечних подій та ситуацій.

Концепцією управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру задекларовано запровадження розвинутого інституту держави з кількісної оцінки техногенних і природних ризиків, що створюватиме сприятливе і необхідне підґрунтя для класифікації всіх господарських об'єктів і зонування територій за ступенем небезпеки та дасть можливість застосовувати до них правові норми і державні механізми адміністративного та економічного впливу пропорційно створюваної ними чи на них небезпеки з метою забезпечення прийняттого рівня ризику для життєдіяльності українського суспільства [3].

Наявність державного інструментарію для кількісного оцінювання рівня безпеки дасть можливість забезпечувати нормування ризиків, визначати рівні прийнятних ризиків для населення, навколишнього природного середовища та об'єктів економіки, визначати ступінь наближення України до європейських стандартів безпечної життєдіяльності.

Удосконалення системи моніторингу небезпечних техногенних об'єктів і природних процесів в напрямі забезпечення інформаційної бази для оцінки ризиків надзвичайних ситуацій та впровадження нових дієвих форм аналізу, оцінки, експертизи і контролю безпеки небезпечних техногенних об'єктів на всіх етапах життєвого циклу повинні стати сьогодні одними з основних напрямів державної політики з питань управління ризиками.

**Висновки.** Дані моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій є важливим підґрунтям для регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасного реагування на загрози виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України : [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/ST000992.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ST000992.html).
2. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 році. – [електронний ресурс] - режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/files/prognoz/report/2014/7.pdf>

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 січня 2014 р. № 37-р «Про схвалення концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» : [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/KR140037.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR140037.html).